

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Marek Halter
ÈVE

Copyright © Èditions Robert Laffont, S.A. Paris, 2016
Published by special arrangement with Èditions Robert Laffont
in conjunction with their duly appointed agent 2 Seas and co-agent
Plima Literary Agency
All rights reserved
Translation Copyright © 2018 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02171-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

M A R E K H A L T E R

Eva

Prevela Ivana Šugić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2018.

Za Klaru

*Kad sve se unizi, žene, vi ste jake.
Viktor Igo, Protiv tiranije*

Prolog

Kako ispričati priču o Evi, mojoj pretkinji? Prvoj ženi. Prvoj koja je okusila plod s Drveta znanja. Prvoj koja se pobunila. I, konačno, prvoj koja je spoznala ljubav, ljubomoru i očajanje.

Evu sam upoznala pre velike katastrofe koju je izazvao Elohim. Danima je odgovarala na moja pitanja i pripovedala mi o tome šta se zaista dogodilo u Edenskom vrtu. Danas vam prenosim njeno svedočanstvo.

Sve je započelo jednog dana u Enohu, gradu u kojem sam se rodila, istog dana kada je ubijen Kain, Evin stariji sin, koji je ubio svog brata Avelja. Samo što Kainov ubica nije bio niko drugi do moj otac Lameh. Pamtim taj dan kao da je bilo juče.

PRVI DEO

Lamehov zločin

Majka Sela dođe do mene sva uplakana:
„Tvoj otac je ubio Kaina! Otac ti je ubio brata Tovela! Moj muž je ubica, gori čak i od svog pretka! Elohim će nas sve od besa dokrajčiti!“

Lice joj je bilo namršteno od bola. Nisam mogla da je prepoznam. Zgrabila me je za ruku i naglo povukla sa stolice. Čunak mi je ispao iz ruku. Niti su se zamrsile, razboj pao na pod. Trgla sam se:

„Šta ti je, majko?“

Bez namere da mi odgovori, odvuče me iz strehe gde sam tkala s drugim devojkama. Krupnim koracima me odvede do oćevog dvorišta. Bilo je ograđeno ciglenim zidom sa samo jednom kapijom, kraj kojeg je rasla opuncija. Stanovnici našeg Enoha pohitaše ka kapiji uz povike. Kad videše moju majku Selu, glasovi zamreše, zavlada tišina. Skloniše se u stranu i napraviše nam prolaz.

Dvorište mog oca Lameha već je bilo puno Kainovih potomaka. I dalje me držeći za ruku, majka me je odgurala do palmove nadstrešnice na ulazu u sobu. U njoj se nalazio moj otac, i dalje stežući luk kojim je lovio. Ada, njegova druga supruga, njeni sinovi Jovil i Juval, kao i moje polusestre Noadija i Bejuriija, stajali su oko njega i, kao i obično, ukazivali mu poštovanje.

Kraj njihovih nogu, na prostirci koju sam sama istkala, bila su položena tela našeg pretka Kaina i mog brata Tovela.

Majčina kuknjava razleže se prostorijom. Bacila se na Tovelovo telo. Platno natopljeno krvlju prekrivalo mu je lice. Majka nije mogla da izdrži: sklonila ga je da bi poljubila usne voljenog sina. Ispustila je krik od kojeg smo se sledili: njegovom licu nedostajale su usne. Tovelovo lice, najlepše muško lice u zemlji naidskoj, sada je bilo samo krv, kosti i smrskano meso.

Ukopala sam se u mestu, nisam mogla ni da se pomerim. Čak ni da kleknem kraj mrtvih, ni da podignem majku.

Ogromno telo našeg pretka Kaina bilo mi je još strašnije od Tovelovog leša, leša mog starijeg brata, toliko dragog mom srcu. Pre tog dana jedino sam izdaleka, i to retko, mogla da vidim našeg pretka. Držao se van Enoha dok je lutao zemljom naidskom, našom zemljom, gde ga je pre skoro hiljadu godina proterao Elohim.

Bio je ogroman, veći od svih nas. Dok je ležao nepokretan, Tovel, inače jak i mišićav, izgledao je u odnosu na njega kao dečaćić. Kosa i brada, crvene kao zalazeće sunce, bile su bujne, nalik na grm. Jedva mu se moglo nazreti lice. Staračka koža bila je tako naborana i propala da je podsećala na koru. Rašiveno i iznošeno životinjsko krzno služilo mu je kao odora. Bronzana sekira, široka kao moj struk, visila mu je za pojasom.

Moj otac Lameh iz njegovih grudi nije izvadio strelu koja ga je usmrtila.

Poskočila sam od jezivog govora majke Sele:

„Lameše! Lameše! Ti, s kojim sam dvaput zatrudnela, koji si me prepuštio bolu rađanja, kako si mogao da ubiješ našeg sina i svog pretka?“

Zjapećih kapaka na slepim očima, beljim, suvljim i ispranijim od kamenja s planine Zagros, moj otac je pružio slobodnu ruku kao da želi da se zaštiti. Usne su mu drhtale. Tamna krv svetlucala je na prednjem kožnom delu njegove tunike za lov. Podigao je luk i okrenuo glavu levo i desno.

„Jeste li tu, svi moji potomci?“ upita hrapavim glasom.

Ada, majka njegovih prvih sinova, dodirnu mu ruku.

„Ja sam tu, Ada“, reče žurno. „I Jovil i Juval, i tvoje ćerke, svi smo porred tebe.“

„Da, svi!“ povika moja majka Sela. „Svi osim onog koji više nije živ, jer si ga ubio! Svi osim Tovela, našeg sina! On ti je kraj nogu, pliva u krvi svog bivšeg života, jer mu je otac ubica. I gde će on sad otići? Da li će Elohim primiti kod sebe sina iz loze čiji su muškarci krivi za njeno prokletstvo?“

Otac se malo nagnu oslanjajući se na luk. Belim očima pređe po dvorištu kao da hoće da razazna lica. Zaustavi se na meni.

„Jesi li to ti ispred mene, Noema, ćerko? Osećam miris tvoje lepote. Osetio bih ga usred gomile ljudi.“

Stresoh se. I u slepom mraku moj otac je imao taj dar: dah i telesna toplota bili su mu dovoljni da oseti naše prisustvo.

„Da, to sam ja. Ja sam ispred tebe, oče.“

„Noema, čuj: zbog smrti tvog brata slama mi se srce. Voleo sam ga koliko i tebe. U mrtvim očima i dalje čuvam sliku vaših lica. Do ovog dana ona mi je pričinjavala najveću sreću. Elohim je želeo da budete lepi i savršeni kako samo muškarac i žena mogu da budu. Ali je isto tako želeo i Tovelovu smrt.“

Neko mrmljanje stade se širiti dvorištem. Mislila sam da će majka opet početi da proklinje. Zamahnuvši svojim lukom, otac nametnu tišinu.

„Slušajte me! Slušajte svog oca: Lameh nije ubica. Ništa od ovog što se desilo nije proizvod moje volje ili želje. Naprotiv, naprotiv! Elohim je odlučio šta će biti. Ja sam bio samo Njegova ruka.“

Majka više nije mogla da se obuzda. Umrlijana Tovelovom krvlju po licu, tunici, rukama, ona se pridiže:

„Lameše! Kako se usuđuješ da lažeš? Oči ti možda više ne vide, ali tvoje ruke su držale luk. Tvoje ruke su smrskale sinovljevo lice.“

„Ćuti, Sela! Pričaš, a ništa ne znaš. Slušajte me svi. Evo šta se dogodilo, evo istine. Od pamtiveka je, kao što svi znaju, Tovel, moj sin, važio za najboljeg kovača u zemlji naidskoj. Kovao je vrhove kopalja, šiljke i strele. Kovao je sečiva za lov i za rat, naoružavao nas je protiv zveri i idolopoklonika. Topio je bakar i bronzu i pravio oružje od njihove smese, pokazivao mi svoje proizvode. Bio je ponosan, a ja, Lameh, njegov otac, još više.

Nedavno, jednog dana prošlog meseca, eto ti njega kod mene, sa snopom strela u ruci. Daje mi da ocenim kvalitet oštrica. Vrh im je bio tako oštar da mi pođe krv iz palca čim dodirnuh jednu. Tovel mi reče: 'Oče, hajde da lovimo zajedno. Nemaš više oči, ali ti luk dobacuje dalje i preciznije nego

moj. Isprobaćeš nove strele na zverima debele kože. Videćemo hoće li je probosti.' Odgovorih mu: 'Tovele, sine, ako ih moje strele dotaknu, to nije dokaz moje veštine, već Elohimove volje.'

Odlučismo se za lov po istoku zemlje najske. Pre odlaska, položismo darove na oltar Elohimov. Potčinismo se Njegovoj volji i Njegovom sudu. I pođosmo na put. Tek što se sunce na nebu uzdiglo, Tovel me za ruku uze. Šapnu mi na uvo: 'Oče, sad tiho. Ispred nas je dolina, tu zver u žbunju spava.' Približavali smo se, od stene do stene. Tovel me vodio šapući: 'Oče, ne lupaj sandalama. Takva zver sigurno dobro čuje.' To je trajalo. Osetio sam kako je sunce iznad nas počelo jače da greje. Onda je Tovel žurno rekao: 'Oče, zver se pomerila. Osetila nas je. Vidim kako joj se krzno pomera kroz žbunje. Levo od tebe, na osamdeset koraka. Hoćeš li moći da je pogodiš?'

Osetih kako Elohim spusti pogled na mene, kako Njegov dah preuze vlast nad mojim mišićima, Njegova volja zateže moj luk. Strela polete. Tovelova strela prosvira vazduhom. Zabi se u meso. Začu se tup zvuk. Zatim jaukanje, neprekidno, žalosno. Rekoh Tovelu: 'Zver je pogođena pravo u srce, čuje se njen samrtnički krik.' Tada Tovel povika glasom koji nisam prepoznao: 'Oče, oče!'

Ništa više, samo zvuk slomljenog granja koji dolazi iz žbuna. Pitam: 'Tovele, je li zver samo ranjena? Dolazi li na nas?' A on će: 'Ne, oče! Oh, ne! Posrće! Umreće. Elohime! Elohime! Šta smo učinili?' Ja: 'Tovele, o čemu govoriš, kakva je to buka?' On: 'Oče, o, moj oče! Ja sam kriv. Nisam ga prepoznao. Krzno na njegovoj tunici me je prevarilo.' Ja: 'Tovele, budi jasan, ništa ne razumem!' A Tovel jeca: 'Našeg pretka Kaina pogodila je tvoja strela, oče. Kain, naš praotac, mrtav je.' Ja: 'Nesrećniče, nesrećniče! Tovele, sine moj, šta si to učinio? Kako si mogao da se prevariš?'

Trčim do grma. Spotičem se o Kainovo telo. Ruke mi pronalaze strelu zabodenu u njegove grudi. Zabila se u njih kao da su deteta. Telo oca mojih otaca još je toplo, ali on ne diše!

Tovel dotrča do mene, sav se tresući. Od ljutnje i očaja steže mi se grlo. Mene, koji živim u mraku, obuzima još dublja tama, hvata me dotad nedoživljena bol. Urlam: 'Tovele! Tovele! Kako si mogao da pomešaš svog pretka Kaina sa životinjom? Nisi li video na njemu Elohimov znak? Nisi li video njegovu riđu kosu i bradu? Ima li u zemlji najske još nekog obeleženog

istim znakom?’ – ‘Ne, oče, žali se Tovel, ’ne, ništa nisam video. Nijednu crvenu dlaku, ni kosu, ništa! Samo zverinje krzno kojim se ogrnuo. Elohim nije želeo da vidim Njegov znak. Moraš mi verovati, oče.’

Kad sam čuo Tovela, krv mi još jače pokulja. Bol poče da me probada. Srce da mi puca od ljutnje. Rukom uhvatih kamen i bacih ga, kao da hoću da pogodim nebo što se obrušilo na mene. O, Elohim je hteo da to bude kamen težak! O, hteo je da moj slepi pogodak bude precizan i snažan! Nije bilo vriska, samo zvuka kostiju što se lome i Tovelovog tela koje pada.“

Ostavši bez daha, izmučen slikama koje su ga pohodile u slepačkom crnilu, moj otac Lameh začuta. Niko se ne usudi da pusti glas. Moja majka Sela gužvala je platno natopljeno Tovelovom krvlju. Naposljetku se iz njenih grudi ote jecaj. Dubok, hrapav, jak kao kod žene na porođaju. Baci se na Lameha, odgurnu životinjskom snagom od sebe Adu i Jovila, koji pokušашe da je odvuku, otvori levu šaku mog oca i pritisnu uz njegov dlan platno skerletno od Tovelove krvi.

„Lameše, osećaš li sinovljevu krv na svom dlanu? Osećaš li?“

„Ženo! Sela!“

„Da, to sam ja. Slušala sam te. Zadah laži i licemerja oseća se iz tvojih usta. Strela koja se i dalje nalazi u mesu našeg pretka Kaina puštena je iz tvog luka, a ti si navodno neviniji od deteta... Tovel je iskovao vrh, Elohim je vodio tvoju ruku... Prema tvojim rečima, oni su isplanirali ubistvo!“

„Sela!“

„A kamen koji je pogodio lice tvog sina? Bacila ga je tvoja ruka, ali Elohim ga je zavitlao u vazduhu... Laži! Laži!“

„Žene! Ada, Sela, supruge moje, slušajte me! Da, to što se desilo Elohimova je volja. Setite se, Kain prvorođeni ubio je Avelja, svog blizanca stvorenog po Elohimovom liku. I Elohim ga je prokleo. Proterao je Kaina da mu na oči ne izlazi. Bacio ga je u zemlju naidsku na sedam pokolenja. 'Idi!', reče Elohim ubici. 'Idi! Nosiš moj znak. On će odbijati svaku osvetničku ruku. Niko neće moći da te pogodi tokom sedam pokolenja.' A ta Kainova

pokolenja, to smo mi. Od Aveljeve smrti, mi trpimo prokletstvo nedostojnog Kaina. Trošimo snagu u ovoj zemlji naidskoj, u kojoj ima samo kameinja, trnja, pustinja i duhova prepuštenih divljaštvu idolopoklonika. Živimo u gradu Enohu, gde nikad ne dopire Elohimova blagost. Gde Elohimova kiša nikad ne kvasi naša lica. Ovde postoje samo Elohimova ravnodušnost i hirovi prirode.

Međutim, mi, Kainovi potomci, nikad nismo napustili Elohima. Izgovaramo Njegovo ime sa strahopoštovanjem. Povijamo glavu pred Njegovim zamislima. Prinosimo darove Njegovim oltarima. Mrzimo bogove za koje naši susedi idolopoklonici plešu. Eto tako je bilo od prvih Kainovih dana. I eto kako se završilo! Ne plačimo, već se radujemo! Otkako se zemlja edenska natopila Aveljevom krvlju, odbrojani su dani našeg praoca Kaina. Smenjivala su se pokolenja koja su ga štitila. A sada se Elohimovo prokletstvo obrušilo na njega. Elohim je naoružao moju ruku. Tovel je bio Njegovo oružje. Elohim je uzeo svoje oružje. Elohim je uzeo Tovela. To se moralo dogoditi. Oterajte strah iz svog srca.“

Lameh bi možda još pričao, a moja majka bi se bunila, no začu se neka buka iz dvorišta. Okrenuh se. Svi s poštovanjem ispratiše pogledom neku ženu, veoma visoku, veoma staru, belu od kose do tunike i sandala. Oslanjala se na štap obložen vapnencem.

Približavala nam se. Odmah sam shvatila ko je, iako je nikada pre nisam videla.

Lameh ču da je dvorištem zavladao muk. Upita:

„Ko ide?“

Sela i Ada istovremeno odgovoriše zapanjenim glasom:

„To je Avan, supruga Kainova, Enohova majka i naša pretkinja!“

Otac poskoči. Levom rukom podiže platno natopljeno Tovelovom krvlju, koje je i dalje držao u ruci. Baci ga na pod sa strahom. Najviše desetoro ljudi iz Enoha našlo se dotad licem u lice s pramajkom Avan. Bila je nevidljivija i od samog Kaina. Tokom hiljada dana i noći proživljenih u zemlji naidskoj, držala se po strani od potomstva koje je izašlo iz njene utrobe. U tim beskrajnim godinama svog života, pričalo se, imala je samo jedan cilj, da dobije oprost od Elohima; i samo jednu nadu, da se vrati Njemu u Eden.

Dok se približavala, počeh da drhtim. Očeša se o mene. Pognuh glavu, ne usuđujući se da je pogledam u oči. Pogled mi beše uperen u donji deo njene tunike i njene prste koji su stezali štap.

Glas mog oca ponovo odjeknu, ali ovog puta promenjen. Osetih u njemu uzbuđenje i uznemirenost:

„Avan, pramajko svih nas, jesi li to ti?“

Ona ne odgovori.

Dođe do Kainovog tela. S naporom, polako, sasvim polako, čvrsto držeći obema rukama štap, dok se niko nije usuđivao da joj pomogne, ona kleknu. Zagrlji lice svog mrtvog voljenog. Uroni svoje kvrgave krive prste u crvenu bradu. Nežno mu pomilova zatvorene kapke. Iz grudi joj se ote jauk. Još više se nagnu. Dugačka, seda kosa spoji se s kosom Kainovom. Na trenutak su, dok mu je ljubila usne, izgledali kao jedno.

Kada je htela da se pridigne, Jovil i Juval potrčaše da joj pomognu.

Dugo je posmatrala smrskano lice mog brata Tovela. Zatim reče:

„Lameše, sine Matusala, koji je sin Maleleila, sina Gaidada, sina Enoha, koji je bio Kainovo seme u mojoj utrobi, došla sam da uzmem telo svog muža iz ruku njegovog ubice.“

Avanin glas ostavljao je bez teksta: jak, živ i čist. Moj otac se zatetura kao pogođen. Zinu da se usprotivi. Avan udari štapom o zemlju.

„Ćuti, Lameše! Izbegavaš istinu, kao što ju je i Kain izbegavao kad je ostavio Avelja u raljama smrti. Zar ne umeš da brojiš? Sedmo pokolenje otkako lutamo zemljom naidskom još nije ugledalo svetlost dana. Tvoji sinovi i ćerke tek su šesto.“

Izrazi zapanjenosti prolomiše se dvorištem. Avan se okrenu. Njen glas, tako mlad i vatren, goreo je od ljutnje:

„Svi vi, zar ne vidite Kainovu kosu? Iako ga je Lamehova strela oborila i lišila života, zar moj muž ne nosi i dalje Elohimov znak? Kosu i bradu crvene kao sunce zalazeće! Ima li ikog sličnog njemu u zemlji naidskoj i na svetlu celom? Enohijani, da li ste i vi slepi kao Lameh? Kazna namenjena ubicama, prognanima iz Edena, samo što vam ne istera oči, a vi je i dalje ne vidite. Ja, Avan, ćerka Eve i Adama, Aveljeva sestra i Kainova supruga,

Marek Halter

kažem vam: nikad ništa dobro neće doći od mog potomstva. O, vi ćerke, žene i supruge, slušajte me! Do kraja sveta i veka iz vaših utroba izlaziće samo ubice, nehatne i namerne. Elohim ne želi naše potomke.“

Kakvi su zapanjenost i strah nama zavlada!

Avanine reči su nas i sledile i zapalile.

Sve do poslednjeg dana u glavi će mi odjekivati njen govor.

Avan je bila u pravu: mi smo to znali, a pravili smo se da ne znamo.

Odjeknuše jecaji. Suze potekoše licem moje majke Sele. Pade na kolena pred Tovelovim telom. Pomislih kako će joj se, tako obuzetom bolom usled istine koju je Avan izrekla, lice spojiti sa sinovljevim uništenim licem. Potrčah ka njoj da bih je sprečila.

Avanin beli štap prepreči mi put. Morala sam da podignem pogled. Blede oči su me posmatrale.

„Ono što sam rekla o ženama, ćerkama i suprugama enohijanskim, za tebe ne važi, Noema. Elohim je tebi namenio drukčiju sudbinu. Lepu, kao što je tvoje ime, Noema.“

Avan je govorila blagim, dubokim, smirujućim glasom te se usudih da promrmljam:

„Zar je moguće? Kako znaš, pramajko?“

Pramajka mi se nasmeši. Hrapavim prstima dodirnu moj obraz.

„Znam, jer me se to tiče. Ah, kad te pogledam, obuzme me mir. Ti imaš ljupkost koju sam pre tebe videla samo jednom, kod svoje majke Eve.“